

Pintér Lajos

A Nap szerelmese

Balázs János festményeihez

Balázs János negyven reprodukciója fölött ülök. A legtöbbjét Tóth István ceglédi fotóművész fényképezte, és küldte el számomra. Sajnos ezeknek címét nem őrizte meg az emlékezet. Egyet viszont a Wikipédia közöl, s ennek címe is van: A Nap szerelmese.

Kinyomtatom a szócikket, és a papíron már csak fekete-fehérben előttem a kép. Eltűnt, megszűnt a varázslat: oda lángoló pirosai, zöldjei, kékjei, narancssárgái. Oda színei, amelyek lánggra lobbantják képeit.

Valóban ez ő, a Nap szerelmese. Ennek a tanulatlan naiv festőnek úgy ragyogtatja színeit a fény, ahogy csak a legnagyobb klasszikusokét, Czóbel Béláét, Konjovicsét.

Innentől a Wikipédiára hagyatkozom, és szinte szó szerint ide idézem életrajzát.

1905-ben született Alsókubinban, 1977-ben hunyt el Salgótarjánban, roma származású magyar költő és festőművész. A magyarországi roma költészet és festészet úttörő egyénisége.

Már gyermekkorában rajzolt, majd évtizedekre abbahagyta, és csak időskorában, 1968-ban kezdett el ismét dolgozni. Mágikus hatású műveiben belső víziói ötvöződnek a cigány mesék misztikus világával és a valóság elemeivel.

Balázs János nagyapja és apja is ismert primás volt. Ötévesen félárván maradt, és a Salgótarján központjában lévő pécskődombi cigánytelepre került családjával. Itt a többi cigánnyal együtt maguk tákolta putrikban éltek életüket.

Balázs János iskoláit csak elkezdte, nem tetszett neki az ottani kötöttség és szigor. A harmadik osztályba már be sem iratkozott.

A felnövő, nyugtalan természetű legény afféle ezermesterként tengette életét: hangszert javított, kéményt tisztított.

Harminchét évesen vitték ki a frontra, 1944-ben hadifogságba esett, és három év rabság várt rá a Szovjetunióban.

A hadifogságból régi lakhelyére tért haza, és Salgótarjánt többé nem hagyta el.

Senkit nem engedett magához, mogorva remeteként kezdett verselni és festeni. Az erdő élteti, gombát gyűjt, elhullott gallyakat szed, erdei gyümölcsökkel táplálkozik.

A putriját egyedül a gyerekek látogatják, akik látva rajzait, rábeszélnek a festészetre, és ők viszik neki a hozzávalókat: festéket, vásznakat.

Az elzárkózó, fura öregembert azonban önművelő módon minden érdekli, hihetetlen lexikális tudása lavinaszerűen tör elő. A történelem, az emberiség sorsa, a cigánytelep, virágok és állatok mind ott vannak képeiben. E képek zűrzavaros rejtelmek, ahogy ő maga fogalmazta, ott bujkál bennük az egész világ létezése.

A média felfedezi, de ő nem tud mit kezdeni a hírnévvel. Mesterek tanítani kezdik, hogy hogyan is kellene festeni. E felhajtást azonban nem tudja feldolgozni, megölik benne a művészt, és utolsó éveit önmarcangolással, tétlenül éli meg.

És most a Wikipédia sorvezetőjétől elszakadva néhány impresszió.

Balázs Jánossal, e remeteségben élő festővel barátságot kötött Tóth István, a világhírű fotóművész. Őt kérte meg, hogy a világban szétszóródó festményeit még szétszórásuk előtt fényképezze.

Tóth István most kilencvenhárom éves, életművét rendezve most kaptuk tőle e reprodukciókat. Több évtizeddel ezelőtt, amikor a Naiv Múzeum megnyílt Kecskeméten, Tóth István gyűjteményéből kerültek képek a múzeumba is.

Már biztosan nincsenek is meg, mondja a telefonban fotósunk. Állítását nehéz ellenőrizni, mert a Naiv Múzeumra lakat került, lényegében nem látogatható.

Gyanús, hogy a Kecskemét útikönyv előző kiadásában még kulturális intézményként szerepelt, de az új kiadásból már kimaradt. Ezt a nemzetközi hírű és rangú intézményt megszűnés fenyegeti. Bezárt ajtók mögött ragyognak fel Balázs János színei.

És még egy telefonbeszélgetésemet szeretném felidézni Tóth Istvánnal, a fotóművésszel.

Azt mondja a telefonban, ha majd megjelennek a reprodukciók, ugye küldök neki a folyóiratból négy-öt példányt. Persze, mondom, sőt természetesen még honoráriumot is fizetünk. A kilencvenhárom éves művész azt mondja erre: Ahová én készülök, ott már a pénznek nincs értéke.

Kedves Pista bácsi, köszönjük a reprodukciókat, és kívánjuk, hogy a honoráriumot használhasd mégis jó egészségben, a fillérek ne Isten elhullajtott pénzei legyenek.